

Føroya Sosial-Demokrat

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 40

Lýsingarprísur fyri min: 20 øyru á
1. síðu, 15 øyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 26. september 1953

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 3,20 + porto um fjórðingsárið

26. Árg

BÓKADAGURIN

Bókadagurin er komandi leygardag. Aftlandi verður kvöldseta í Sjótleikarhúsinum fríggjadagin. Ikki bert í Havn, men eisini í øðrum bygðum verður gjørt meir og minni burtur úr hesum degi — alt saman fyri at nýta um ansin fyri føroyskum bókmentum. Hitt skrivaða orðið er máttmikið og mennandi. Gjøgnum bókmentirnar fær fólk eitt við-ari og stórbærari útsýni og tað andliga ríkidómi, ið má til, um tjóðini skal vera lív lagað. — Eitt bókleyst fólk er eitt deytt fólk. Vit eiga pennarnar, ið avreksverk kunnu útinnar; men ikki dugir henda ognin einsamøll, — henni tørvar gróðrar- og vakstrarlíkindi. Tað, ið umræður, er, at føroyskar bókur verða keyptar og lisnar. Lesihugurin hjá fólki okkara er vaksandi, men framvegis gera vit ov lítið av at ognar okkum bóklig listaverk á okkara egna máli.

Lat okkum á komandi bókadegi vísa okkara føroysku bókmentum tann ans, ið vit, sum eitt mentað fólk, eiga og hava skyldu at gera.

Hvør føroyingur eigur bókadagin at ognar sær minst eina føroyska bók.

Á HÚSAGANG

Hitt kenda handilshúsið Z. Heinesen er farið á húsagang. Seinastu dagarnar hava allar vörur fingist hadani fyri hálvan prís.

Skinn og vil

Nú verður brátt farið at ganga skurðfjöllini og fyrstu lýsingarnar um skinna- og vilakeyp eru komnar í blóðini. Búnaðarfelagið hevur í ár, eins og í fjór, boðað frá skinna og vila keypi á kommissionsgrundarlag, soleiðis at avroknað verður, tá felagið hevur fingið peningin fyri vörurnar. Í fjór lá skinnaprísurin umleið 10 kr. stk. Roknað verður við sama prisi í ár, men enn er tó nóg so tíðliga at siga nakran fastan prís.

4 milj. gera verkfall

Í Italiu hava arbeidarar gjørt stórværkfall hesa vikuna. Hósdagin hövdu 4 milj. manns lagt niður arbeidið. Teir krevja meira lön. Livlíkindini eru ikki av teim bestu, og teir vilja nú gera enda á tí stóra mismuninum á vöruprísinum og arbeidslönini.

Skúlaeftirlit

Tveir danskir skúlastjórnar, yvirlærararnir Th. Christensen og T. Jeppesen, hava seinastu 14 dagar havt eftirlit við millum- og realskúlunum í Havn og Klakksvík og preliminarskúlunum í Havn, Vági og á Tvöroyri.

Klakksvíkar tekniski skúli

er nú liðugur. Hetta er snotuligt hús á at líta. Innanhýsis er hann útgjörður við nógvum nýmótans hentleikum. Vígslan er ætlað at fara fram komandi mikudag.

SKÚLA BLADSTJÓRARNIR

Við miklari fróði hevur »Dagblaðið« ofta tikið til »læraraskúlanæmingin« á Sosialinum. Tá ið Dagblaðsbladstjórin hevur funnið fragd í hesum, er tað sjálvandi tí, at teir síggja nakað smádreingjligt í tí, at javnaðarmenn nýta ein skúlanæming at stjórna blaðið teirra. Ovurstór gjórdist gleðin, tá ið teir frættu, at Erlendur hevði sett ein annan læraraskúlanæming — Ólav Mikkelsen — at stjórna »14. sept.«, meðan hann var í Íslandi og ferðaðist. Henda læraraskúlanæmingin gjördu teir beinan vegin til ein 16 áring — jú yngri jú betri.

Verunleikin er nú kortini tann, at Ólavur er unglingi uppá 23 ár, og bladstjórin á »Sosialinum« og Knút Wang eru nærum javngamlir. Skal tosast um smádreingir í hesum føri, so uppfyllir Knút í minsta lagi allar treytirnar fyri at sleppa uppí part.

Vit fara at loyva okkum at seta Knúti henda spurning:

Tá ið tit einaferð so ágrýttisliga bardust fyri 21 ára valrættaraldrinum, meintu tit so einki við tað, eins og so mangt annað? Var tað bert eitt »propagandanummar« í tykkara drápuligu ósingarroyndum?

Er tað soleiðis, at ein 21 ára gamalur unglingi ikki kann røkja blaðstarv ella t. d. verða valdur á ting, er heldur eingin meining í at geva honum valrætt.

Við at speirka blaðstjórnarnar á Sosialinum og 14. sept., ið hóast alt eru komnir upp um tey 21. sýnir Dagblaðið okkum, hvat virðing tað hevur fyri ungdominum.

Dagblaðið og lögmaður fara við grovum ósannindum

Í Dagblaðnum týsdagin verður við risastavum sagt frá, at »P. M. Dam, lærari, lögtingsmaður og nú fólkatingsmaður tikin í svörtum ósannindum«.

Dagblaðið hevur áður havt mál ið frammi og boðaði longu tá frá, at lögmaðurin sambært samrøðu við ríkisumboðsmannin kundi vátta, at P. M. Dam fór við ósannindum, tá ið hann segði, at

»tað uppskotið, sum eg javnaðarflokksins og sjálfstýrisflokksins vegna setti saman við tekniskari hjálp á ríkisumboðsmannsins kantóri ... er í odd og egg tað sama, sum lovað var framt av ... ríkisumboðsmanninum vegna ríkisstýrisið«.

Lögmaður sigur nú, at ríkisumboðsmaðurin gjörði P. M. Dam varnan við, at uppskotið ikki kundi fremjast.

Lögmaður eins og Dagblaðið fara her við grovum ósannindum.

Hesi orð hevur ríkisumboðsmaðurin ongantíð sagt við Dam. Einar Waag vátta.

Einar Waag, lögtingsmaður, var

staddur inni hjá ríkisumboðsmanninum saman við P. M. Dam. Vit hava vent okkum til hansara og spurt um nakað er í orðum lögmannsins og Dagblaðsins. Einar Waag sigur okkum:

»Ríkisumboðsmaðurin El-kjær-Hansen nevndi ikki eitt orð av tí, ið lögmaður kemur fram við í Dagblaðnum.«

Grimir kunnu menn vera í politiskum hevndarhuga, men at sjálvur lögmaður skal geva ríkisumboðsmanninum slík orð, ið hann aldri hevur sagt, er markleyst.

At Dagblaðið ger tað, undrar ongan.

Teirra stóða í læknamálinum var ógvuliga loðin. Nú royna teir við ósannindum at seta ilt millum Norðoyingar og teir, ið av sonnum vildu loysa læknatrætuna sambært yðskí Norðoyinga.

Hetta verður tó at misheppnast.

Tað verður teimum — og tá fyrst og fremst lögmanni — neyvnan til stóran frama, um teir framvegis royna at leggja ríkisumboðsmannin undir tilík ósannindi.

Politiska stóðan í Danmark framvegis ógreið

JAVNAÐARMANNASIGUR — 3 NÝGGJAR TINGMENN

Fingu slakar 900.000 atkvøður og 74 tingmenn

Stórbroyting í politisku stóðuni í Danmark aftaná valið týsdagin er eingin. Javnaðarmenn og vinstrumenn gingu munandi fram, meðan hinir flokkarnir mistu atkvøður. Javnaðarmenn og vinstrumenn vunnu hvør sínar 3 nýggjar tingmenn. Radikalur og konservativu mistu hvør sín. Rættisforbundið misti ikki minni enn 3. Kommunistarnir hildu stóðuna. Týskrararnir í Norðurslesvíkingu 9.734 atkvøður og ein mann valdan, meðan nýggi flokkur Kn. Kristensens ongan mann fekk, hóast sínar 58.528 atkv.

Javnaðarflokkurin fekk 41.3 pst., av atkv., radikalur 7.3, konservativu 16.8, vinstra 23.1, rættisforbundið 3.5, kommunistar 4.3. Knud Kristensen 2.7 og týski flokkurin 0.5.

Í nýggja tinginum sita nú:

74 javnaðarmenn

14 radikalir

30 konservativir
42 vinstrumenn
6 rættisforbundsmenn
8 kommunistar
1 týskari.

Aftur at hesum koma. 2 Føroyingar, annar javnaðarmaður og annar vinstrumaður og tveir Grönlendingar.

Stóðan ógreið

Framvegis er politiska stóðan ógreið og ikki kann sigast við vissu, hvør ið kemur at mynda nýggja stjórn. Menn halda, at stjórnarspurningurin møguleiga verður greiddur mánadagin. Hedtoft, leiðari javnaðarmanna, sigur, at valúrslitið týðuliga visir, at tað eru javnaðarmenn, ið eiga allan rættin at mynda nýggja stjórn.

Hedtoft ella Erik Eriksen? Tað er hin stóri spurningurin í løtuni.